

Brochure GOZ uit 1959 met volledige ledenlijst

GELDERSCH-OVERIJSELSCH BOND
VAN COÖPERATIEVE ZUIVELFABRIEKEN
ZUTPHEN

DE COÖPERATIEVE ZUIVELINDUSTRIE
IN
GELDERLAND EN OVERIJSEL

Integrale tekst van GOZ. brochure uit 1959

DE MELKPRODUKTIE.

Ongeveer 90% van de geproduceerde melk in Gelderland en Overijssel wordt verwerkt in coöperatieve zuivelfabrieken. De hoeveelheid melk die in 1958 werd verwerkt bedroeg rond 1.300 miljoen kg (ter vergelijking de aanvoeren in 1939 en 1949: achtereenvolgens 875 en 1.050 miljoen kg). Deze aanvoer bedraagt 24 % van de landelijke melkproduktie.

Als we de produktie van één koe stellen op 3.500 kg melk per jaar, dan gaat het hier om de verwerking van de melk van 370.000 koeien.

Het vetgehalte van deze melk bedroeg gemiddeld 3,72% (landelijk gemiddelde 3,75%).

DE VERWERKING VAN DE MELK.

De plaatselijke verenigingen.

De melk is verwerkt in 105 fabrieken, die worden geëxploiteerd door 98 coöperatieve verenigingen. De grootte van de melkaanvoer bij de verenigingen loopt zeer sterk uiteen; deze varieert van 2½ miljoen¹ tot bijna 75 miljoen kg. De vereniging met de grootste melkaanvoer verwerkt de melk echter in een viertal fabrieken².

Het aantal leden van deze verenigingen bedraagt ruim 55.000. Bovendien wordt nog melk geleverd door ruim 4.000 niet-leden,

De belangrijkste verwerkingsrichtingen van de melk zijn

- consumptiemelk 17% (vrijwel alle fabrieken verkopen consumptiemelk, het aantal met een omzet van meer dan 4 miljoen kg per jaar is 18)
- kaas 28% (aantal kaasfabrieken 49)
- melkpoeder 22% (aantal melkpoederfabrieken 40)
- gecondenseerde melk 4% (aantal condensfabrieken 2)
- terwijl uiteraard ook bij alle bedrijven boter wordt geproduceerd.

Voorts werd 15% van de melk naar elders verkocht en 12% teruggeleverd naar de boerderij in de vorm van ondermelk en karnemelk.

Centrale verwerking.

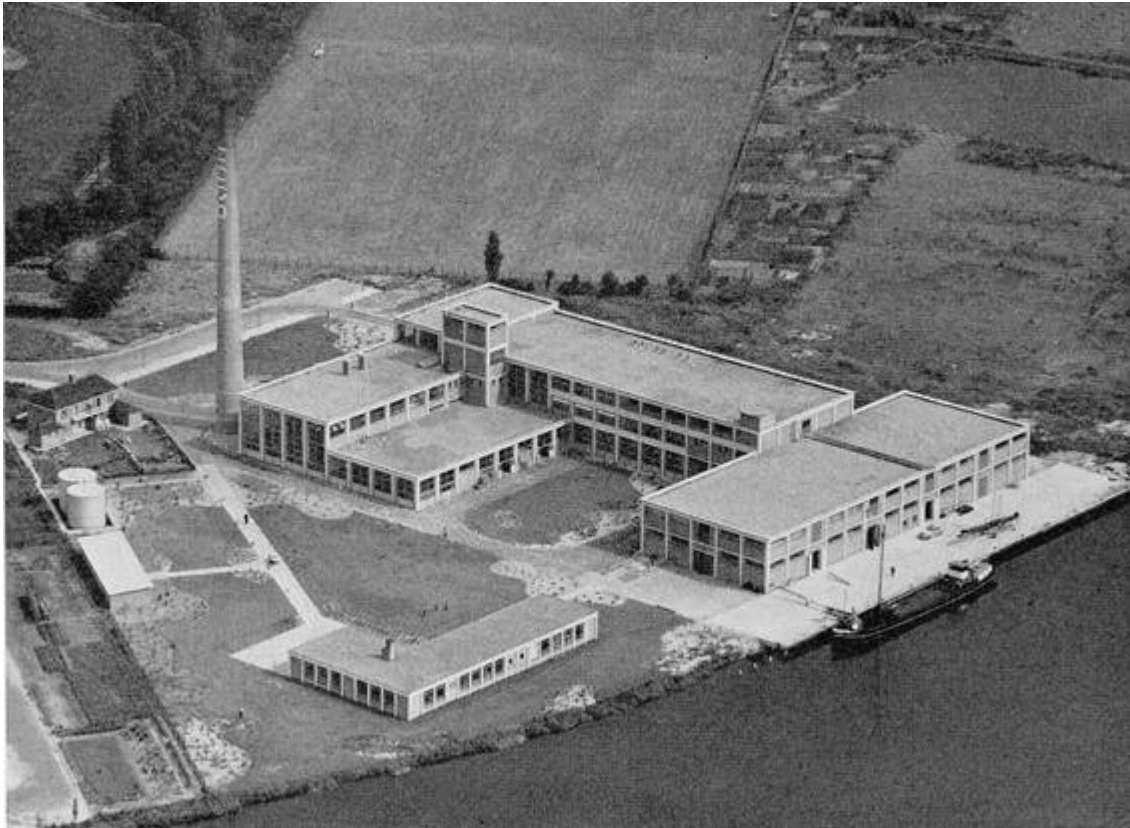
De melk wordt echter niet alleen verwerkt in plaatselijke zuivelfabrieken, maar ook in centrale verwerkingsbedrijven. De twee belangrijkste daarvan zijn de melkpoederfabriek „Berkelstroom" te Lochem en de fabriek voor gecondenseerde melk „Gelderland-Overijssel" te Deventer.

Beide bedrijven worden gedreven door een coöperatieve vereniging, waarvan niet de boeren rechtstreeks lid zijn, maar een aantal zuivelcoöperaties. De „Berkelstroom" telt 29 leden, de „Condensfabriek" 65. In 1958 verwerkten deze bedrijven resp. 82 en 41 miljoen kg melk, welke melk hun wordt geleverd door de aangesloten zuivelfabrieken. De bedrijven verkeren beide nog in een ontwikkelingsstadium; verwacht mag worden dat de te verwerken hoeveelheid melk in de toekomst nog zal toenemen.

¹ Dreumel 2.550.477 KG.

² Wageningen, Ede, Terschuur en Putten 76.047.267KG.

Zie ook volledige ledenlijst als bijlage

Coöperatieve Condensfabriek „Gelderland-Overijssel" te Deventer

Behalve deze grote centrale bedrijven zijn er op kleinere schaal nog verschillende andere vormen van samenwerking in de productiesector tussen plaatselijke coöperatieve zuivelfabrieken.

DE VERKOOP VAN DE PRODUCTEN.

Een belangrijke vorm van samenwerking is ook gevonden in de afzetcoöperaties: de verkoopverenigingen voor melk, boter, kaas en melkpoeder.

Melk.

In het grote afzetgebied voor consumptiemelk dat het westen van het land betekent is de melkproductie niet toereikend om in de vraag te voorzien. Vooral in de wintermaanden is het tekort zeer belangrijk. In dit tekort wordt voorzien door aankoop van melk in de overige provincies. Teneinde hun positie te versterken hebben een aantal verkopende fabrieken in Gelderland en Overijssel zich aaneengesloten in een coöperatieve vereniging die zich uitsluitend met verkoop van melk bezighoudt, „Comego" geheten. Deze vereniging is gevestigd te Zutphen. De omzet bedroeg in 1958 160 miljoen kg melk.

Deze melk werd voor ongeveer de helft naar het westelijke consumptiemelkgebied verkocht, en de andere helft werd voor industriële verwerking in eigen werkgebied en daar buiten afgezet.

Boter.

Op het gebied van de coöperatieve boterverkoop zijn in de beide provincies een drietal verenigingen werkzaam. Een dezer verenigingen, de Nationale Coöperatieve Boterverkoopvereniging (N.C.B.) te Amsterdam, strekt haar werkgebied ook uit over een aantal andere provincies. In Gelderland en Overijssel zijn 27 fabrieken bij haar aangesloten.

De Geldersch Overijsselsche Coöperatieve Zuivelverkoopvereniging (G.O.C.Z.) te Zutphen beperkt haar werkgebied tot Gelderland en Overijssel. Zij telt 30 leden.

Tenslotte is er nog een regionale organisatie, de Coöperatieve Handelscombinatie voor Zuivelprodukten „De Graafschap" te Aalten. Van deze vereniging zijn een achttal fabrieken lid, welke alle gelegen zijn in de provincie Gelderland ten oosten van de IJssel. De drie organisaties verkochten in 1957 resp. 34%, 48% en 18% van de via verkooporganisaties verkochte boter. Van de totale boterproductie in Gelderland en Overijssel maakte dit 58% uit.

Kaas.

Ook bij de coöperatieve kaasverkoop zijn verschillende afzetorganisaties betrokken, te weten:

1. de Nationale Coöperatieve Kaasverkoopvereniging (N.C.K.), een zustercoöperatie van de N.C.B., eveneens gevestigd te Amsterdam. Ook deze vereniging werkt in verschillende provincies. In Gelderland en Overijssel heeft de vereniging 15 leden.
2. De Coöperatieve Producenten Handelsvereniging „De Producent" te Gouda die haar werkgebied oorspronkelijk in de provincie Zuid-Holland had en dit uitbreidde met een zevental fabrieken in Gelderland.

In 1957 werd van de kaasproductie in Gelderland en Overijssel 42% verkocht via deze organisaties. Van deze omzet werd 55% door de N.C.K. en 45% door de Producent verzorgd.

Melkpoeder.

Op het gebied van de gezamenlijke verkoop van melkpoeder zijn twee organisaties werkzaam, de Nationale Coöperatieve Melkproduktenverkoopvereniging (N.C.M.) te Amsterdam, die evenals haar zusterverenigingen N.C.B. en N.C.K. haar werkgebied over meerdere provincies uitstrekt, en de reeds bij de boterverkoop genoemde vereniging „De Graafschap" te Aalten.

De N.C.M. telt in Gelderland en Overijssel 23 leden, waarvan een drietal centrale verwerkingsbedrijven, o.a. „de Berkelstroom" te Lochem.

Van de in 1957 geproduceerde melkpoeder werd 51% via deze organisaties verkocht. Hiervan nam de N.C.M. 97% voor haar rekening.

DE ZUIVELBOND.

De zuivelbond heeft tot taak de algemene belangen van de coöperatieve zuivelfabrieken te behartigen, dit althans zou de omschrijving kunnen zijn van zijn oorspronkelijke doelstelling. In de loop der jaren zijn aan deze taakstelling vele werkzaamheden toegevoegd.

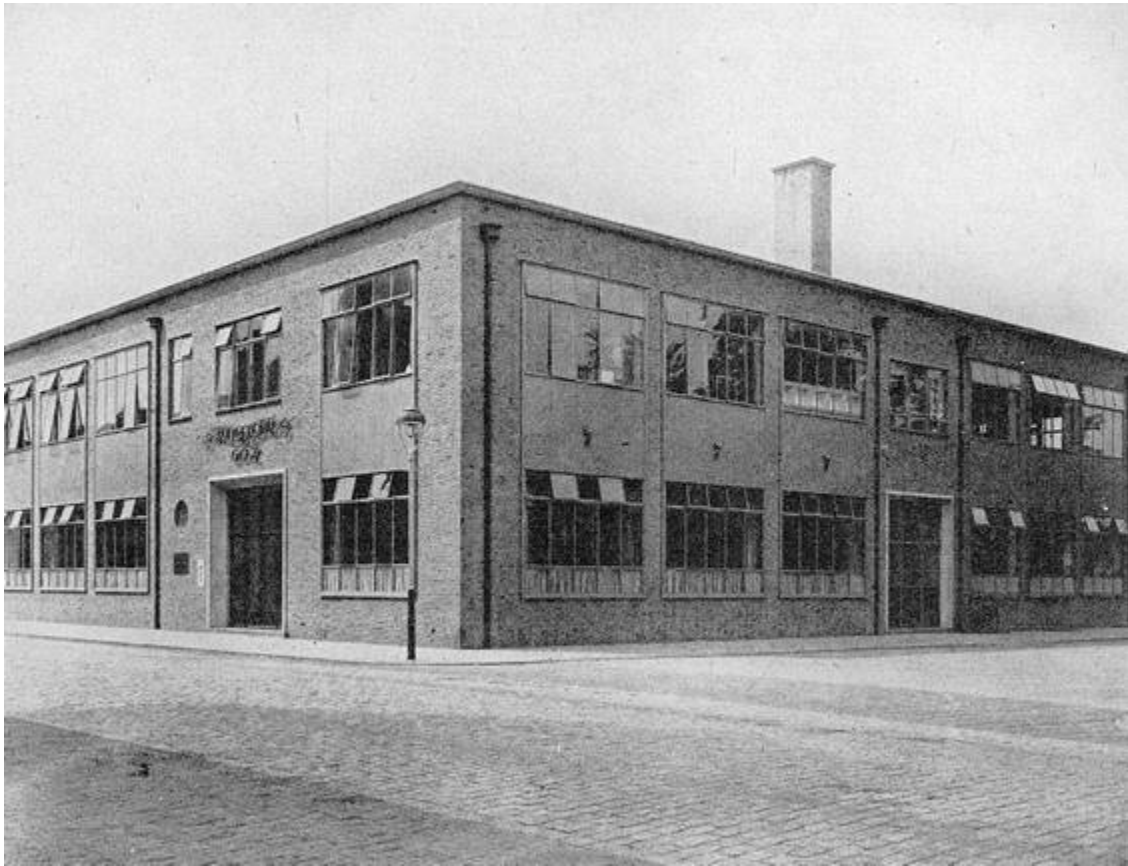
Nu kan men de vele taken indelen in de volgende groepen: a, de organisatorische functie, b, de controlerende functie, c, de voorlichtende functie, d, de uitvoerende functie.

a. De organisatorische functie.

Deze taak omvat de vertegenwoordiging van de coöperatieve zuivelfabrieken naar buiten in het landelijk geheel van de coöperatieve zuivelindustrie.

Als zodanig is de bond een deel van de Koninklijke Nederlandsche Zuivelbond in Den Haag, die de spreekbuis is van de gehele coöperatieve zuivelindustrie.

De organisatorische functie van de bond omvat ook het bevorderen van een goede verstandhouding van de fabrieken onderling, waar mogelijk het stimuleren van samenwerking en eventueel het verbeteren van minder goede betrekkingen.

Gebouw van de Zuivelbond te Zutphen

Verder verleent de bond medewerking bij de opstelling van de regelen die in acht genomen moeten worden om de verenigingen goed te laten functioneren (statuten, huishoudelijke reglementen, instructies voor de directeuren).

b. De controlerende functie.

De boekhoudingen van de fabrieken worden gecontroleerd door de bond. De balans en exploitatierekening worden als bewijs van juistheid door de controleur, die de controle heeft uitgeoefend, mede ondertekend, waardoor de leden de zekerheid hebben dat een goede verantwoording van de resultaten heeft plaats gevonden.

Verder wordt door de bond controle uitgeoefend op de bepaling van het vetgehalte van de aangevoerde melk en de vaststelling van het gewicht daarvan.

Tenslotte wordt de samenstelling van de teruggeleverde nevenprodukten (ondermelk, karnemelk en wei) gecontroleerd.

c. De voorlichtende functie.

De voorlichtende functie beoogt de fabrieken te helpen in hun streven de opbrengsten te verhogen en de kosten te verlagen. Uiteraard komt dit streven ook reeds naar voren bij de controle van de boekhouding, o.a. hierin tot uiting komende dat jaarlijks een overzicht wordt gepubliceerd van resultaten en kostencijfers.

De bond organiseert keuringen van de produkten die door de fabrieken worden voortgebracht. Deze keuringen vinden plaats voor boter, kaas, consumptiemelk en consumptiemelkprodukten. Het oordeel van de keurmeesters is voor de fabrieken een maatstaf voor de kwaliteit van hun produkten.

Dit oordeel kan aanleiding geven tot de behoefte aan verbetering, waarbij de bond bijstand kan verlenen door aanwijzingen van haar technici en door onderzoeken op chemisch- of bacteriologisch terrein door het laboratorium.

De werkzaamheden van het laboratorium kunnen ook een preventief karakter hebben waarvoor men regelmatig monsters kan laten onderzoeken.

De technici kunnen ook voorlichting geven over de te gebruiken apparatuur en over verbeteringen in de werkwijze.

Interieur van het eiwitlaboratorium van de Zuivelbond

Een derde groep van voorlichters vindt men in de arbeidseconomen, die een speciale studie hebben gemaakt over de arbeidsmethoden en als zodanig van voorlichting kunnen dienen over een zo economisch mogelijk gebruik van de factor arbeid.

Veel aandacht wordt ook besteed aan de vakopleiding van het personeel van de fabrieken, waarvoor in de wintermaanden een groot aantal cursussen worden gegeven.

d. De uitvoerende functie.

De bond neemt soms bepaalde taken over omdat deze door de fabrieken ieder voor zich niet met voldoende goede resultaten kunnen worden verricht, of wel goedkoper gemeenschappelijk kunnen worden uitgevoerd.

De oudste onder deze groep thuishorende taken is de verzorging van de belastingzaken voor de fabrieken, voorzover deze de belasting op winst betreffen.

Sedert 1 januari 1959 is daarbij gekomen de bepaling van het eiwitgehalte van de aangevoerde melk voor die fabrieken, die het eiwitgehalte mede betrekken in hun uitbetalingssysteem.

Bovendien worden de eiwitgehalten bepaald van de melk van de individuele koeien die opgenomen zijn in de productiecontrole.

In voorbereiding is het overnemen van een deel van de administratie van de fabrieken, nl. de berekening van het melkgeld van de boer.

Deze zal dan voor de deelnemende fabrieken geheel machinaal worden uitgevoerd. De bond is de oudste organisatie van de coöperatieve fabrieken in Gelderland en Overijssel. De oprichting vond reeds plaats in 1896. Het hoogste aantal leden dat de bond bereikte was 111; door verschillende fusies en door samenwerking in z.g. topcoöperaties (plaatselijke verenigingen die voor gemeenschappelijke rekening de exploitatie van hun bedrijven uitvoeren) is dit aantal teruggelopen tot 98. Ook het aantal verwerkingsplaatsen liep door deze ontwikkeling terug.

De coöperatieve zuivelindustrie in de beide provincies heeft vooral in de jaren na de tweede wereldoorlog een stormachtige ontwikkeling achter de rug o.a. door de snelle verandering in de voedergewoonten op de boerderij. De teruglevering van onder- en karnemelk daalde van gemiddeld 55% tot gemiddeld 12% van de aanvoer. De aanvoer zelf nam toe met $\pm 50\%$.

De verwerkingscapaciteit moest dan ook buitengewoon sterk worden uitgebreid, hetgeen men weerspiegeld vindt in een toeneming van het aantal kaasfabrieken en melkpoederfabrieken en de oprichting van centrale verwerkingsbedrijven als Berkelstroom en Condensfabriek.

Uiteraard is niet aan te geven hoe de verdergaande ontwikkeling van de coöperatieve zuivelindustrie zal zijn; dat zij echter nog niet tot stilstand is gekomen staat wel vast.

Fabriek te	Verwerkte kg. melk	Voorzitter *)	Directeur *)
Aalten	20.330.807	Joh, te Roele	IJ. Donker
Albergen	4.579.924	J. G. Oude Elbering	H. Nijhuis
Almelo	16.552.893	J. Aalenhuis	J. Martens
Andi ¹⁾	11.917.040	J. J. Dijkstra	H. J. Kloosterboer
Apeldoorn	17.372.900	B. J. Bomhof	H. Koier
Arnhem	26.433.100	W. G. Willemsen	W. Vroegindeweyj
Balkbrug	15.679.781	H. W. Dimmendaal	R. Bosscha
Beltrum	17.445.252	G. B. Schuurmans	T. Winters
Bennekom	8.951.686	A. H, van Steenbergen	M. v. d. Brink
Boekelo	3.935.1.70	E. H. K. J. van Heek	B. H. Timmerman
Borculo	15.334.438	H. Lutke Willink	H. A. Swart
Borne	7.666.103	B. J. Huiskes	B. J. J. Pouwels
Bornerbroek	4.536.128	J. L. I.ohuis	Vacature
Buren	16.786.407	J. H. W. v. Koeverden	H. T. v. Veen
Dalfsen	18.001.447	Joh. Bekedam	F. Visser
Dedemsvaart	10.855.522	D. J. Veerbeek	F. H. Pepping
Deldenerbroek	6.202.231	J. H. Keuper	F. de Vries
Denekamp	10.647.644	J. H. Heerink	B. de Boer
Den Ham	15.897.601	A. Fokkert	A. Koskamp
Den Hulst	6.581.970	J. Petter	A. Douma
Didam	7.494.202	J. A. Wienholts	J. H, Vennegoor
Dinxperlo	5.204.621	J. R. G. Heusinkveld	H. P. Vonk
Doetinchem ²⁾	12.231.219	H. Teerink	G. J. Beker
Dreumel	2.550.477	J. Q. Vink	H. Poulussen
Eefde	24.365.844	W. J. v. d. Water	A. M. Vredenberg
Eibergen	18.187.777	H. J. J. Baak	R. Steenhuizen
Enschede	19.184.837	E. J. Suuverink	Drs. G. H. Weekhout
Epe	14.596.402	G. Bibo	E. J. Abbink
Gendringen	6.921.046	Th. J. Giesen	J. G. Bus
Genemuiden	7.773.722	D. J. Fuite	G. Westhoff
Giethoorn	7.665.665	W. Prins	J. Oostra
Goor	12.481.329	H. Smit	T. Smeding
Gramsbergen	10.234.072	H. J. Waterink	A. M. Ravenshorst
Groesbeek	4.768.535	M. Tax	A. H. H. Witteveen.
Haaksbergen	15.823.494	A. G. Wijlens	F. Hettinga
Hardenberg	22.269.330	G. H. te Rietstap	K. C. de Wit
Hasselt	14.005.794	K. Meuleman	J. G. te Raa
Heerde	11.529.427	G. v. Norel	J. Ekkels
's-Heerenbroek	13.631.695	H. v, d. Wal	H. M, v, d. Berg
Heeten	14.275.257	H. Boxebeld	A. J. Runneboom
Heino	27.311.070	H. A. Oosterwijk	G. C. Stapel
Hellendoorn	13.936.505	H. J. Lugtenberg	H. W. v. d. Veer
Hengelo (G.)	10.291.597	Joh. Jolink	J. C. Geertsma
Hengelo (O.)	12.443.394	B. J. G. Bergink	P. van Baars
Herwen	3.117.926	A. W. Stappershoef	D. J. Haker
Holten	14.402.141	J. H. Sprokkereef	C. Broersma
Hoogland	15.042.614	W. Hilhorst	H. Th. Gudde
Horsssen	6.483.038	J. G. Bernts	J. G. v. d. Geyn
Kampen	17.055.614 '	E. Bosma	J. v, d. Veen
Laren	14.426.426	F. Tuitert	B. H. Jansen
Leeuwen	3.337.249	Joh. Walraven	W. H. van Hulst
Lichtenvoorde	22.247.345	J. B. J. Meekes	H. E. Kots
Linde	5.878.830	B. Arendsen Raedt	R. Aaten
Lochem	7.793.560	H. BrScker	A. Rodermond
Lochem (Cloesp)	4.469.562	R. Tiessink	J. Eleveld
Loenen	16.324.508	H. J. Harmsen	D. Koopmans
Losser	5.837.761	J. H. Telljohann	G. B. Kuks

Markelo	13.111.023	D. Groot Roessink	G. Wiersma
Nieuwleusen	11.449.492	J. Bunskoek	J. Vos
Nijkerk	21.884.216	H. v. Ramshorst	J. Pel
Nijmegen	32.149.642	H. Th. H. Janssen	Y. Andela
Oene	5.403.654	H. v. d. Snel Gzn.	H. J. Koning
Oldemarkt	9.669.365	Joh. B. Bult	A. v. Bruggen
Oldenzaal	10.299.106	A. J. Lentfert	P. A. L. de Vries
Olst	12.116.780	H. J. Voorhorst	A. Cupido
Ommen	20.163.675	J. Stoeten	H. Hulst
Ootmarsum	5.726.924	I G. J. Tijnink	S. Kuypers
Raalte	20.182.415	G. J. Hondeveld	Ir. C. J. de Wit
Rossum	4.339.217	G. J. Sanderink	J. Bossink
Rouveen (D.K.W.)	9.063.751	R. Mijnheer	D. H. Sligman
Rouveen (D.V.)	8.015.473	H. ter Wee	G. J. Breukelaar
Ruurlo	13.363.824	J. Meuleveld	P. v. d. Velde
Saasveld	4.082.368	B. Weersink	J. B. Elderink
Silvolde	11.493.288	F. A. Egberts	R. J. W. Miedema
Staphorst (O.B.)	12.423.492	Alb. Timmerman	W. Schenk
Steenderen	11.364.026	M. Spekkink	W. A. Posthumus
Steenwijkerwold	20.478.314	G. Pereboom	D. Knol
Terwolde	10.016.209	A. G. Wentink	R. Meijer
Tubbergen	18.055.257	~ J. A. Borghuis	G. Boswerger
Varsseveld	16.888.325	B. Boomkamp	J. Eleveld
Vollenhove	11.488.248	A. DPdden	P. Goudriaan
Vorden	15.197.919	G. W. Winkel	J. Huurneman
Vriezenveen	14.336.377	J. B. Dekker	D. W. Oosterveld
Wageningen ³⁾	76.047.267	C. de Koning	H. Boer
Wanneperveen	5.431.185	A. Rodermond	E. Koopmans
Weerselo	4.665.259	B. J. Scholten	G. A. Tijhuis
Wehl	7.204.679	Th. Vos	G. H. Heemskerk
Wezep	28.875.043	D. Boer	Ir. J. G. Veening Jr.
Wierden	12.791.793	A. Ooms	G. Tjallema
Wilp	14.664.581	Joh. Aalpoel	W. Remmelink
Winterswijk	32.873.838	Z. G. van Eerden	J. Klaversma
Wijhe	13.854.949	W. J. M. van Rossum	H. Zijsling
IJsseldal ⁴⁾	34.488037	S. H. Nieuwenhuis	H. Pots
Zeddam	7.865.440	A. H. M. Giesen	B. Th. Brus
Zelhem	17.783.789	H. Schennink	H. J. Arendsen
Zevenaar	5.665.580	W. M. M. Weenink	J. Veltman
Zwolle (D.E.)	8.290.781	W. J. Zuidberg	G. Hommes
Zwolle (H.O.Z.)	13.751.288	A. Borst Wzn.	Ir. L. Habers
Totaal	1.328.317.818		

*) Bijgewerkt tot 1 mei 1960.

1. Fabrieken te Angerlo en Dieren
2. Fabrieken te Doetinchem en Hoog-Keppel
3. Fabrieken te Wageningen, Ede, Terschuur en Putten
4. Fabrieken te Bathmen, Colmschate en Wesepe.